

VIII PAASTUMAARJAPÄEV VILJANDIS 25.MÄRTSIL 2004

5.55 kogunemine ja silmapesu allikaveega Kirsimäe trepi juures **Viljandi Lossimägedes**.

6.07 päikese tervitamine LOOMISLAULUGA

päikesetõusu vaatamine ja isiklike palvete ütlemine

paelte/ lintide sidumine puudele

laulumängud – Kädi

7.00 - 9.00 **Viljandi Kultuuriakadeemias** (105)

Toidu asetamine lauale

Perenaiste poolne päevakohane sõnavõtt

söömine-joomine

mängimine, laulmine

tanutamise rituaal

jne.

18.00 PAASTUMAARJAPÄEVA KONSERT **Jaani kirikus**

Tagasivaade maarjapäeva tähistamisele 2004 - valik

Maarjapäeval naisena naiste keskel, 2004

Kädi

Maarjapäeval tundsin, et olen naisena naiste keskel. Tähistasin Paastumaarjapäeva oma elus teist korda ja arvan, et tähistan seda võimalusel ka järgnevatel varakevadetel.

Maarjapäev on kevade alguse päev. See tähistab ühe kindla perioodi lõppu ja teise algust. Arvan, et see püha on minu jaoks just seetõttu tähtis, et uus periood (kevad-suvi) töötab tulla midagi paremat kui eelmine on olnud. Põhjalikult kaaludes tunnen, et ma ei saa ühtki pikemaajalist perioodi oma elus tagasi igatseda. Igatsen ikka selliseid perioode, mis on minu unistustes, mis on täienisti ilusad, mis ilmselt kunagi tegelikkuseks ei saa. Ning seejuures pole oluline ilm või kliima. Sisemine kindlustunne ja rahulolu ei sõltu madalrõhkkondadest või sellest, kas rannas saab uisutamas või ujumas käia. Maarjapäeva võin pidada omamoodi verstepostiks, mis tähistab ühe ajastu lõppu ja teise algust. Uus tekitab ärevust, vana on juba tuttav.

Kuidas tunnetan seda, et olen naine ja et mul on teiste naistega midagi ühist? Usun, et seda tunnet pole tekitatud teadlikult. Ei minu enese ega ka kellegi teise poolt. Me kõik oleme inimesed ja meie kõigi sügavaimad omadused pole mitte ainult sarnased, vaid lausa identsed. Me kõik vajame lähedasi inimesi, me kõik oleme võimelised tundma kurbust, rõõmu. Me kõik naerame ja nutame. See, mis mind teiste naistega seob, on ühised tundmused ja arusaamad. Vaadeldes teiste naiste käitumist ning kuulates nende juttu, saan ma mingil kujul teadlikuks ka nende sisemistest väärtustest. See on empaatia tunne. See on hea tunne. Hea on, kui saan kaaslastega suhelda nii, et pole tingimata sõnu tarvis kasutada. Naine teab, mida teine naine mõtleb. Või kui ei tea, siis oskab vähemalt aimata. Paastumaarjapäeval

poleks minu jaoks selle päeva tähenduse selgitamist tarviski olnud. Lihtne koosolemine ja elu üle rõõmustamine selgitab rohkem, kui sõnad suudaksid.

Sel päeval olid inimesed rohkem head, kui nad seda tavaliselt on. Sel päeval tahavad inimesed üksteisele rohkem anda. Usun, et paljud noored ja ka vanemad naised mõtlesid, et nad on elanud õnneliku elu ja et nad on selle elu eest tänulikud. Isegi kui nad teavad, et on pidanud läbi elama ebameeldivaid sündmusi ja traagikat. Usun, et see päev on naiste jaoks elamise üle rõõmustamise päev. Masendusemõtted domineerivad ehk hingedeajal. Võib ju mõelda, et mul pole piisavalt tarkust, jõudu, raha, häid suhteid lähedastega. Kuid kogu raske koorem taandub hetkega, mõeldes, kuivõrd suur kingitus on ainuüksi see, et ma elan ning olen arenemise võimeline, minu teel ei ole vähemalt hetkel takistusteks sõdasid ning et olen vaba omi valikuid tegema. Tundub, et kevadehakil taipavad inimesed vähemalt hetkeks, et nii palju head on nende elus ainuüksi sellele mõeldes, kuivõrd paljust halvast nad on säästetud.

Päike toob rõõmu. Sõprade ja kaaslastega koosolemine toob rõõmu. Elu toob rõõmu. Need oleksid minu poolt pakutud hüüdlauseid mõeldes Paastumaarjapäevale. Kindlasti pole need laused kõva häälega väljahuikamiseks, vaid ikka selleks, et järele mõelda, kuidas meil eesti naistel vedanud on.

Paastumaarjapäev, 2004 Viljandis

Velli

Selle aasta Paastumaarjapäev jättis mulle sügava mulje. Eks ilmselt sõltub kõik ju inimese varasematest kogemustest, ootustest ja emotsionaalsest vastuvõtuvalmidusest, seetõttu ei oska ma öelda, kas oli seekord parem korraldus, seltskond või mu enese valmisolek see, mis antud päeva nii sügavaks ja meeldejäävaks muutis.

Kogu selle kiire elu ja suure töökoormuse juures tundus algul hirmus mõttetu veeta järjekordne peaaegu magamata öö küpsetades pannkooke ja peale paaritunnist suigatust ärgata juba kell viis hommikul. Liiasi puhus Kirsimäel jääne tuul ning Päikegi ei raatsinud end taolise ilmaga pilve tagant välja veeretada. Kuid pelgalt teadmine, et ta seal kõrges taevas siiski ju olemas on, andis jõudu ja lootust.

Kõige sügavam elamus minu jaoks tol päeval oligi mõistmine, et hoolimata east on naised oma olemuses siiski samad ning niisugustest koosviibimistest õhkub suurt väge. Kui eelmisel aastal jäi mulle arusaamatuks, miks ei võiks me Paastumaarja päeva vaid oma tudengite ringis pidada, siis sel aastal sain aru, et asi ei pruugi ju sugugi sõltuda sellest, kui hästi sa üht või teist naist selles seltskonnas tunned, vaid tajumisest, et kõik naised on üks. Ilmselt oli isegi omamoodi hea, et ilmataat Maarjapäeval oma kõige helgemat poolt meiega ei jaganud. Kõik need riitused ja lustakad mängud külma tuule kiuste olid parajad katsumused ning tekitasid tunde, et meie, naised, suudame üheskoos kõigest üle olla, teha, mis vaja ja end seejuures hästi tunda. Nüüd juba ilusat päikselise ja aina rohelisema kevade jätku soovides.

Maarjapäev Viljandi, 2004

Kadi

Paastumaarjapäeva tähistamine oli minu jaoks täiesti uudne kogemus. Hommikune ülestõusmine oli minu jaoks natukene raske, kuid kui juba üles tõustud, siis uni oli kohe kadunud. Lossimägedes tehtud tantsud ja lauldud laulud olid väga toredad. Ainukene miinus paastumaarjapäeva tähistamise juures oli ilm, mis meid alt vedas. Mul oli nii kahju, et ilm nii kole oli, sest tõesti oleks nii tore olnud näha päikesetõusu. Just selle jaoks oli ju üles tõustud nii vara ja arvan, et kogemus oleks olnud nii suursugune, kui oleks oma silmaga näinud, kuidas päikene metsade tagant tõuseb. Võibolla järgmisel aastal õnnestub ilusa ilmaga päikest näha. Kuna ilm oli halb, siis mäletan, et minul oli küll nii külm lossimägedes olla ja juba ootas, millal Akadeemiasse minna saab, sest sugugi meeldiv polnud seal külmas tantsida. Tore oli see, et meie paastumaarjapäeva tähistamisest võtsid osa ka külalised Valgast ja Viljandi lähistelt. Akadeemias oli nii kodune õhkkond-pannkoogid, soe tee, vaibad jne. Sille tanutamine ja oma nimelugude rääkimine tekitas sooja tunde ning kõik kuulasid teineteist vaikselt ning tähelepanelikult. Meelde jäi see, et Kadri nime taheti paljudele lastele nimeks panna, ka nendele, kes praegu Kardi nime ei kannu.

Kokkuvõttes tahan öelda, et mulle meeldis paastumaarjapäeva tähistamine ning loodame, et järgmisel aastal ilm meid alt ei vea. Sellised ettevõtmised võiks teine kord läbi teha.

Maarjapäeval naisena naiste keskel Viljandis, 2004

Laine

Paastumaarjapäeval on võimalik astuda välja tavapärasest rutiinist ja pühitseda naiste püha. Paastumaarjapäev on vana ning pikkade traditsioonidega püha, mis siiski vahepeal unustuse hõlma kippus vajuma, nüüd on seda taas tähistama hakatud. Võibolla ei ole see just parim moodus, sest sellel teatav tehiskuse maitse juures on? Kuid pigem usun, et hoopis mina ei mõista lihtsalt veel selle päeva tähendust ja seepärast mulle see ka tehisk näib.

Paastumaarjapäeval koos vaid naised on, naiste seltskond ja naiste jutud. Siia mehed sisse ei pääse, seda selles mõttes, et siiski kuigi ka sellel aastal oli kohal üks mees, siiski ei pääsenud ta mingilgi moel domineerima, see just näitabki, et sellel pühal vaid naised koos on ja naistejutud ja tegemised lahti räägitud saab.

Mina ei tunne veel tegelikult seda sügavat sidet paastumaarjapäevaga, usun, et selleks on aega vaja. Arvan just, et selle tähendus saab selgeks enda jaoks sellel hetkel kui hakkab ise seda püha vajama, praegu seda tunnet lihtsalt pole veel. Samas pole ka seda veel, et perekond oleks ja keegi minult ootaks seda naiseks olemist, ja et siis aastas korra vajaksin seda päeva, mil on olemas vaid mina ja päike ja teised tollel päeval siiski teisejärgulised oleksid. Ma lihtsalt arvan, et pole jõudnud veel selleni, selleks pere peaks olema ja lapsed, et siis tajuks ka endal seda koormat, mida paastumaarjapäeval tahaks korraks kõrvale tõsta ja teiste naiste seltskonnas seda siis kergendada, kuuldes, et ainus pole. Vast see ongi väga oluline selle naiste seas olemise juures, et tunned nendega ju lähedust ja mida enam on ühist seda, lihtsam on seal olla.

Tegelikult selle naiste seas olemise juures ongi üks oluline "tingimus", et nendega miskit ühist on, ei saa ju rääkida asjadest, millega kõik seost ei tunne. Nimelugu annab võimaluse kõigil sellesse ringi astuda, kuid kui samas seltskonnas oleks jutuks tulnud nt see, kuidas oma lastele nimed pandud sai, siis enamus üliõpilasi sellest ringist kohe välja jääksid, ega saaks ühineda, sellest ka kohe nõi käärid tekiksid, sest ei saaks enam rääkida nõi ühisest asjast. Siiski paastumaarjapäeval seda vast tekkida ei saaks, sest kui vanemad naised võtavad miskit jututeemaks, milles noored veel oma elus sees ei ole, siis vanemad naised läbi oma juttude ikka tarkuseteri ja õpetussõnu jagavad, ja side ikka püsib.

Kui pikemalt mõelda sellele, siis naiste kokkusaamisi ju ikka on, on levinud vanemate naiste seas just erinevad teemad jne ka noorte seas on olemas need tüdrukute teemad, ikka on olemas aeg, mil vaid naistega ollakse. Ja see on vajalik, vajalik, sest naised vajavad, seda, et nad saavad rääkida naisteasjadest teades, et keegi neid seepärast nõi maha ei kannab, meestel võib ju sisse tulla see teema, et jälle need naiste jutud, kuid kui need naiste jutud kogu aeg on olemas olnud, siis järelikult on need vajalikud, seda on naisele vaja, et ta saab aegajalt olla lihtsalt naiste seltskonnas. Pealegi tunnevad paljud naised end siiski vabamalt just naiste seltskonnas ja siis on ju hea ühel hetkel pingetest vaba olla ja vestelda. Ei pea kontrollima ei juttu ega oma olemist, saab olla mina ise ja tunda end lihtsalt vabalt.

Maarjapäev Viljandi, 2004

Triinu

Sedapuhku olin mina üks maarjapäeva perenaistest, mistõttu naise roll sel päeval mõtestus minu jaoks lahti juba varem, siis kui ma lugesin ja uurisin maarjapäeva traditsioone ja püüdsin mõelda, milline peaks olema naise roll, mitte ainult sel päeval, vaid üleüldse- emana, abikaasana, ühiskonna liikmena jne.

Juba eelmine aasta, kui ma olin maarjapäeval esimest korda, mõistsin ma, mida see päev taotleb või õigupoolest tuletab meelde. Ma pean selle päeva tähtsust vajalikuks ja oluliseks, aga võibolla mitte niivõrd enda jaoks kui teiste naiste jaoks. Mulle meeldib see mõte, et naised tulevad kokku ja arutavad naiste asju ning rõõmustavad naiseks olemise üle, ja kui mina olen seal naiste keskel, siis ma tean, et ma olen ka naine. Ent ma usun, et minu jaoks selle päeva ehtsus ja tõde pole see, mis mõne teise, võibolla minust vanema naise jaoks. Ma pean arvestama, et kuigi ma sel päeval istusin ja olin koos teiste naistega ja mulle meeldis see olemine ning ühiste asjade üle mõtlemine, ei saa ma siiski üle oma varju hüpata, mina olen mõnes mõttes nagu tänapäeva ühiskonna musternäidis ja paratamatus, sest naisena ma end igapäevasel kohe kindlasti ei mõtesta, tänapäeva ühiskond ei nõuagi minult naiseks olemist. Samas ma leian ka, et olen inimesena sama väärtuslik kui naisena. Tunnen, et mul on raske end naisena määratleda, olen igatpidi sees selles meie ühiskonna mudelis, tohutute nõudluste ja ootustega mudelis, naise roll on aja jooksul muutunud ja mina vähemalt ei saa või ei oska elada vanade tõekspidamiste järgi. Ma ei pea silmas emaks saamist, ega taha kuidagi madaldada emaks olemist, sest midagi loomulikumat ja pühamat ilmselt meil siin maamunal polegi. Vaid ma leian, et vähemalt mina pole küll inimene, kes saaks rääkida naiseks olemisest selle sügavas tähenduses, sest ma olen oma-aja ühiskonna peegel, ja see peegel näitab seda, et naine ja naise roll tänapäeval on hoopis midagi muud kui see, mida kannab endas maarjapäeva idee.

Ilmselt on maarjapäev, vähemalt minu jaoks, siiski üheks ainsaks võimaluseks mõelda ja tunda end päris naisena, olla naiste keskel, jagada samu ideid ja mõtteid. Selle aasta ühe perenaisena sain ma loodetavasti naistele meelde tuletada nende rolle, vaadata tagasi minevikku, mängida ja laulda ning ma loodan, et ma kõige selle juures silmakirjalik polnud. Ja ilmselt ei olnud, sest maarjapäeval naisena naiste keskel saabki end tunda ainult naisena, poleks see ainult üks päev aastas niimoodi tundmiseks.

Ja hoolimata sellest, et olen tänapäeva ühiskonna manipulatsiooniohver ning lasknud end ka võrdlemisi kergesti manipuleerida ja kujundada, võin ma siiski kindlalt öelda, et selle päeva olemasolu naise jaoks peaks olema oluline, minu kui tänapäeva modernse maailma ja ühiskonna naise jaoks on see päev tõenäoliselt üldse ainsamaks võimaluseks end naisena tunda. Paraku.

Maarjapäev Viljandis, 2004

Kaire

Mina tähistasin paastumaarjapäeva sel aastal esimest korda. Tavaliselt olen öösiti kaua üleval ja hommikul ei taha kuidagi ennast voodist välja ajada. Seepärast tundus mõte, et pean juba viie paiku ärkama, mulle suhteliselt utoopiline. Kui aga hommikul kellahelin mind üles äratas, tundsin ennast suurepäraselt.

Kõndisime siis, sel varasel hommikutunnil Viljandi tänaval ja tunne oli õrnalt müstiline ja salapärane. Oma üllatuseks avastasin, et mitte sugugi kõik ei maga sellisel kella-ajal. Linnatänavail kõndisid inimesed, sõitsid autod... Tekkis tunne, et võiks igal hommikul vara ärgata- ehk mitte küll juba viie ajal- sest sel päeval jõudsin nii palju ära teha.

Hommikul lossimägedesse jõudes oli meel natuke nukker, kuna ilmaga ei olnud just vedanud. Oleksin tahtnud näha, kuidas päike kaugelt metsa tagant nähtavale tuleb ja uuele päevale kauni alguse teeb... Kui ilm oleks ilus olnud, oleks ilmselt tunne ka parem ja müstilisem olnud. Kuid arvan, et see hommik andis mulle siiski palju.

Hästi tore oli koos teiste naistega kohvikus istumine. Rääkida, kuulata nimesaamise lugusid, süüa pannkooke, rääkida juttu ja natuke vaadata tagasi ka sellele, mida naised varasematel aegadel sel päeval tegid.

Koolist lahtudes läksin ühiselamusse. Kedagi toanaabritest seal ei olnud ja leidsin, et ongi hea mõni hetk täitsa üksi olla. Istusin akna alla, suurde tugitooli. Panin muusika mängima ja mõtlesin omi mõtteid- kes ma üldse olen, mida olen teinud ja kuidas oma unistusi reaalsuseks teha võiksin. Istusin seal akna juures pea kolm tundi. Helistasin õele ja soovisin temalegi head paastumaarjapäeva. Temalgi oli meeles see päev, mis on minu arvates igati vahva. Rääkisin, mis meie tol hommikul tegime ja õde ütles, et ta on kade... et oleks tahtnud ju ka seal olla. Lubasime siis üksteisele, et järgmisel aastal läheme koos hommikul päikest tervitama ja pannkooke süüa... ☺

Avastasin, et pärast paastumaarjapäeva olengi hakanud varem ärkama. Olen mitu korda vaadanud maja ukse ees, trepi peal päikesetõusu. Olen teki all pikutades jälginud, kuidas varased päikesekiired hommikul kella kuue paiku seina peal mänglevad... Ei tea, kas tuleb see sellest, et kevad on käes, või äkki sellest, et armastus on südamesse pugunud ja silmisse sära toonud; või äkki hoopis sellest, et tahan lihtsalt näha neid kauneid hommikuid, mida olen nii palju "maha maganud". Igatahes, pärast paastumaarjapäeva tunnen, et miski äratab mind hommikuti varem ja selle üle on hea meel...

Maarjapäev Viljandis, 2004

Moonika

Paastumaarjapäev on läbinisti naistepüha, see on päev vaadata endasse ja tunnetada iseennast maailmas, iseennast teiste naiste kõrval.

Sel aastal olin paastumaarjapäeva üks korraldajatest, ent see ei takistanud mul ennast ja teisi jälgida kogu ürituse vältel. Meie hulgas oli palju naisi – nii noori kui vanu ning see andis üritusele ainult võlu juurde, sest elu näinud naised said jagada meiega oma kogemusi ja anda kaasa õpetussõnu meie alles algavale eluteele.

Kes on naine ja kas mina olen naine? Sellise küsimuse esitasin endale hommikul ärghates. Ausalt öeldes ei tunne ma ennast naisena, vaatasin ükskord ühte saadet, kus praktiliselt minu vanune kirjanik Kadri Kõusaar rääkis iseendast ja oma loomingust. Teda vaadates ütlesin endamisi, naine suure algustähega. Minu arvates on naine põhimõtetega ja kindlate väärtushinnangutega ning ta on juba midagi saavutanud. Saavutusi võib olla mitmeid – tööalased, isiklikus plaanis jne. Mina tunnen, et mul neid saavutusi veel ei ole, olen küll kuskile jõudnud, kuid minna on veel nii pikk tee.

Naiseks olemise viise on erinevaid ning ka seda õiget viisi iseenda jaoks ei ole ma veel leidnud. Kas tahaksin ennast tõestada kui hea abikaasa ja ema või tahaksin teha karjääri või leida ennast aidates teisi või tahaksin teha kõike natuke, mis tähendab tegelikult kõige tegemist mittetäielikult. Niisiis olen lihtsalt saamas naiseks, mis ongi selline põnev, ent samas rahutu aeg, kus mitte midagi ei ole veel kindlat.

Paastumaarjapäev ei andnud neile küsimustele vastuseid, kuid see ei olnudki ürituse eesmärk. Märkasin, et oli mitmesuguseid osalejaid – need, kes jagasid meeleldi oma kogemusi ja neid, kes hoidsid pigem kõrvale, kuid kõik said midagi. Istumine ruumis tekitas meis kui korraldajates algul probleeme, kuid see, et vanemad naised said istuda toolidel ja nooremad vaipadel jättis väga hea mulje. See oli kui austus vanemate vastu, mille puudumist sageli rõhutatakse (bussis istekohtade pakkumine jne). Ma usun, et ka toolidel istujad tundsid seda ja olid ehk pisut meelitatudki.

Õhkkond kujunes positiivseks, mis soodustas naisi ennast avama ja hea meel oli, et algatusi tuli ka külaliste poolt. Üks tädi ke laulis oma häällilaule ja paar laulu algatust tuli sealt poolt.

Naised on erinevad ja nende eluviisid samuti, kuid see teebki naiseks olemise põnevaks. Oled üks paljude seast, kuid ometi erinev ja unikaalne ja salapärane. Meis kõigis on peidus omadusi, millest keegi peale meie endi ei tea, meis kõigis on midagi, mis teeb meist erilise ja ainulaadse meie endi jaoks, teiste jaoks.

Oluline on iseennast kui naist väärtustada ja ärgitada omadusi, mis ennekõike meie endi silmis teeb naisest tõelise suure algustähega naise.

Mõtisklus

Maarjapäev Viljandis, 2004

Naisena naiste keskel

Sille

Kui ma paastumaarja päeval üles ärkasin, oli päike juba tõusnud. Kool jõudes hakkasid vanema kursuse tudengid parastama, et ma magasin päikesetõusu maha ja nüüd oled terve aasta laisk ja väsinud. Sellest küll enesetunne paremaks ei läinud, enne oligi juba halb, et midagi tähtsat maha magasin.

Paastumaarja päeva avastasin ma enda jaoks aasta tagasi. Selle päeva tähendust ma varasemast ajast ei teadnud. Kui küsisin oma 77. aastase vanaema käest, kas ta tähistas seda päeva, siis tema mäletamist mööda, Halliste kihelkonnas sellist traditsiooni pole olnud. Ma ei suudaks ka ennast ette kujutada, kuidas ma lapsukesena vanaema käekõrval lähen päikest tervitama, sest minu vanaema pole just kuigi naiselik naine. Tema mees suri kui ta oli 45. aastane ja peale seda on ta oma kaht poega kasvatanud ja kõvasti töö rüganud. Peod ja mehed pole teda kunagi huvitanud, sitsidest ja satsidest rääkimata.

Kui ma võrdlen ennast, oma ema ja vanaema siis kõige naiselikuks pean ma kahtlemata oma ema. Et olla naiselik siis peab olema mees, kes on mehelik. Minu emal on mu isa, koos olles nad täiustavad üksteist – ema teeb seda, mida tema paremini oskab ja isa seda, milleks tema oskused kõige paremini sobivad.

Tänavuse aasta paastumaarja päevast võlus mind kõige rohkem mõrsjaks olemine. Kui eriliselt hea oli tunne, kui naised, kes istusid minu ümber, soovisid minu uueks eluks head. Olla mõrsja ja saada naiseks. Nutmise traditsioon pole mulle veel päris selgeks saanud. Kas pole siis hea minna mehele? Või siiski, kodust lahkuda on kindlasti kurb. Arvatavasti vanemal ajal, kui neiu abiellus mehega, keda ta sügavalt ei tundnud, oli nutmise idee mõistetavam. Praegusel ajal, kui ollakse ikka mõned aastad juba tuttavad, ei ole mõtet enam ette nutta, sest tuntakse oma peiut juba pikalt ja ka tulevane elukorraldus on selgem. Minule kindlasti meeldiks rohkem traditsiooniline eesti pulm koos pikalaua ja seltskonnamängudega. Lihtsat registreerimist, ei saa pidada ülemineku riituseks. Et tunda, midagi hakkab muutuma on vaja enda ümber lähedasi, kes toetavad ja annavad nõu. Eriti toredat nõu saab vanadelt inimestelt, neilt kes on/olnud abielus, nendelt kes on juba kaua-kaua olnud naine.

Kokkuvõtteks võiks ütelda, et naine olla on meeldiv ja huvitav.

Paastumaarjapäeva mõtisklus, 2004

Kristi

Sellel aastal tähistasin paastumarjapäeva teist korda ja tundsin end juba palju rohkem nn “kalana vees”. Kuna olin seekord üks korraldajatest, siis algas päevasse süvenemine ja mõtisklemine minu jaoks juba tunduvalt varem, kui tavaliselt.

Olen alati imetlenud vanu naisi, nende tarkust ja väärtustanud pika elu jooksul kogetut. Ka Paastumaarjapäevale oli tulnud lisaks akadeemia noortele naistele, eakamaid naisterahvaid eesti erinevatest paikadest.

Vanematel inimestel on alati midagi ütelda ja nii võis kuulda ka nüüd laule ja meenutusi. Minu jaoks muutis see päeva tähistamise tohutult palju väärtuslikumaks. Ja tekkis isegi mõte, et miks mitte tulevikus kutsuda pensioni ikka jõudnud naised noorte tüdrukute sekka eeskujuna andma. Samas võiks ka mees pidada vanadekodus olevaid naised (enamuses seal ju ongi naised). Paljud on nendest ehk isegi nooruses Paastumaarjapäeva tähistanud ja kui mitte, siis väike meelepidamine ja väärtustamine neid kui vanu naised, rõõmustaks kindlasti paljusid.

Näiteks Viljandi vanadekodu elanikel oleks kindlasti hea meel, kui mõned tudengid neid sel päeval külastaksid ja koos väikese pannkoogi söömise korraldaksid.

Paastumaarjapäeval lähevad mõtted ka tahes-tahtmata iseendale ning tihti tekib küsimus selle üle, millisena enda elu tahaksin näha ja milliste eesmärkide poole püüelda. Naisena ma ennast veel ei tunne, kuid tihti mõtisklen selle üle, millise naisena end tulevikus näha tahaksin. Ja ilmselt on see vanus, mis tasahilju paneb keerlema mõtted ja soovi olla iseseisev ja seda just nimelt majanduslikult. On õige, et inimese vanusega kasvavad ka soovid. Nii leiangi vahel end mõtisklemas selle üle, kas tahaksin tulevikus olla hea pereema või hoopis iseseisev karjäärinaine. Ideaalvariandis vist mõlemat, kuid tegelikult olen arvamusel, et ühele naisele peavad tema elus lapsed kõige tähtsamad olema ja ilmselt enamikel juhtudel see nii ka on. Kurb, aga eesti naiste puhul on see, et kiire elutempo pahatihti paneb lapsi tunnetama end kui teise järgulisi. Arvan, et iga ema peaks suutma nii palju, et tema lapsed end vähemalt ühes kohas turvaliselt ja esmajärgulistena tunda saaksid.

Paastumaarjapäev tundus sellel aastal palju rohkem pühana ja mitte seetõttu, et ise korraldaja olin, vaid arvan et väiksem arv osavõtjaid ja naiste vahel tekkiv side on see, mis annab päevale sära. Edaspidi võikski mõelda sellele, kui palju külalisi kutsuda ja millises seltskonnas päeva tähistada.

Paastumaarjapäev on muutunud kahe aasta jooksul pühaks, millest tean üsna palju ja millest varem midagi ei teadnud. Loodan, et ka edaspidi paastumaarjapäeva tähistama jään ja usun, et alati kui mõtlen naise olemuse üle, siis meenub 25. märts.

Paastumaarjapäeval naiste keskel naisena Floridas, 2004

Anne Liis

Paastumaarjapäev on eestlastel 25.03, kui palju seda aga peredes pühitsetakse ja tähistatakse, on iseasi, kuid vähemalt enamik eestlasi teab midagi sellest päevast ja on ka üht teist kuulnud.

Mina veetsin ja tähistasin oma Paastumaarjapäeva Floridas, täpsemalt Tampa linnas, mis ületab Eestimaad oma rahvaarvu poolest veerandiku, kuid see ei tähenda, et eelpool mainitud tähtpäeva oleks kergem ja uhkem olnud seal pidada. Vastupidi, tundsin ennast täiesti võhikuna ja veidi ebamugavalt oma kultuuri ameeriklastele pakkudes. Olen siimaani arvanud, et igal maal on oma kultuur, tavad ja kombed ning raske on leida midagi ühist, kuna ajalugu, keel ja väärtused panevad teatud piirid paika. Kuid kahjuks eksisin, siiski on meil ja Euroopal mingis mõttes sama kultuuriline taust ja põhiolemus, mis väljendub väga tugevalt selles, et huvitatakse iga maa ja rahva kultuurilisest mõtlemisest ja selle väljundist – tahetakse teada uut erinevate rahvaste kommetest ja rahvakultuurist, olles ise heameelega nõus kaasa tegema ja mõtlema. Kuid ameeriklased nii ei arva, neil eksisteerib ainult ameerika

kultuur–kiirtoitlustus söögikohad, lõbustuspargid, suur meelelahutuse äri, shoppamine, kinokompleksid ja muidugi kultuuritarbimist iseloomustav sõna on Mugavus.

Euroopat ja sealhulgas Eestimaa kultuurilist mõtlemist iseloomustab ajalugu, millest ka kõik meie rahva tähtpäevad ja pühad on läbi imbunud, ning ajaloo tunnetus on igal maal küll erinev, kuid ta on põimunud läbi tolerantist ja teiste kultuuri mõistmisest. Kahjuks ei ole võimalik ajaloolist tunnetust õpetada, vaid see tekib ühiskonnas ise või on lihtsalt puudu.

Paastumaarjapäeva veetsin oma naabrite lätlaste ja leedukate keskel, kes tulid ilusti meie pühaga kaasa ning ei tekitanud kultuurilisi lahkkelisid. Kahjuks ei õnnestunud sel päeval tunda end kuidagi naisena, sest ülekaalus oli meespool ja paraku jäi ka mu enda isiklik kontakt antud päevaga kesiseks, kuna olin eemale kistud oma lähedastest inimestest, keelest ja ka ilmast, mis kõik koos aitavad sügavamalt ja hingelisemat tunnet tekitada. Koos on rahval ikka tugevam jõud kui võõras kultuuris olles kohandada oma kultuuri sellesse. Keel on see, mis loob kommunikatsiooni ja tekitab kindla mõistmise, ta on kultuuri alus.

Kuid sain hea kogemuse sellest, mis tunne on pidada oma rahva tähtpäeva mõjul, eriti veel nii kaugel kui seda on ameerika, ning tuleb tõdeda, et see tunne ei olnud kõige parem, sest ei osanud edasi anda seda kogemust ja emotsiooni mida tegelikult oleksin tahtnud. Oleksin tahtnud, et inimesed mõistaksid eesti püha paastumaarjapäeva, kuid ehk nüüd jääb vähemalt mõnelegi meelde see sõna, kui ta tulevikus peaks millegi taolisega kokku puutuma–Paastumaarjapäev.

Paastumaarjapäeva tähistasin mina esimest korda. Kuigi olen sellest enne ka kuulnud, ei osanud ma kuni paastumaarjapäeva hommikuni täpset seisukohta päeva olemusest võtta. Tean vanaema käest, kuidas seda päeva kaua aega tagasi meil tähistati ja mis kombed siis igal pool olid. Tundub loomulikuna, et see ongi nagu vanemate inimeste püha, võibolla seetõttu, et praegusel ajal ei tähistata seda enam nii hoolikalt, millest on muidugi väga kahju. samuti ei käituta teadlikult, mõtlen sellega seda, et kui mulle poleks öeldud, mida teha, mis kellast tõusta jne., poleks ma ise selle peale tulnud. Aga varasematel aegadel oli ju asi hoopis teisiti. Sellepärast siis selline veidi teadmatuse tunne paastumaarjapäeva hommikul.

Tunnistan, et selle tähistamise lõppedes mu arvamus ja teadmised muutusid, kuna olin siis juba terve selle hommiku kaasa teistega teinud. Hommik, mis oli küll sombune, külm ja märg, aga samas nii soe. Sain palju uusi kogemusi nii paastumaarjapäeva tähistamisest kui ka teadmisi teiste inimeste seotustest selle päevaga. Tore oli see, kui kõik istusid, pannkooke söid ja lugusid jutustasid. See oli isegi hilja ärkamist armastavale inimesele -nagu mina- värskenduseks ja toredaks uudiseks. Selle ajal ei tundnudki, et kell alles nii varajane.

Mul on hea meel, et sain selle päeva siin kaasa teha. Õpetusi ja teadmisi kuhjaga.

Maarjapäev Viljandis, 2004

Maarjapäeval perenaisena

Triinu

Maarjapäeva ettevalmistus meil perenaistel tuli kergesti, aga aeganõudvalt, ülesanded sai omavahel ära jaotatud ja igaüks tegeles endale saadud kohustustega. Mingit põhjalikku kondikava kokkupanekut ei olnud, leidsime, et kõik, mis sel päeval juhtuma ja toimuma hakkab, peab eelmiste aastate kombeid ja tavasid järgima ja samas olema loomulik ning sujuv, nii et kõigil hea ja meeldiv oleks. Vaatasime eelmiste aastate videosid ja lugesime maarjapäeva kombestikku, tundus, et see päev on igal aastal enam-vähem sarnane ja naised võtavad selle ka igal aastal hästi vastu. Aga eks ole see kõigi tähtpäevadega nii, et on kindlad tavad ja traditsioonid, millest kõrvale vaadata ei saa. Siiski arvasime, et midagi uut võiks sel aastal teha, kuna last, keda ristida, me kuskilt ei leidnud ja puuhaluga oleks kogu see toiming kuidagi külmaks ja ebaloomulikuks jäänud, siis otsustasime sedapuhku hoopis tanutamise kasuks. Sellest tulenevalt leidsime, et seekord võiks maarjapäeva teemaks olla "naine läbi elu" või midagi sellist, otsustasime naistele näidata või meelde tuletada nende rolli naisena erinevatel eluetappidel. Rääkisime neiupõlvest ja viisime läbi tanutamise, kus nooremad naised said näha, mis neid ees ootab, mängiti maha ka pruudipärg. Rääkisime naiseks olemisest, naise kohustustest ja ülesannetest. Jõudsime ka puudutada emaks saamist, laulsime koos hällilaule. Muu oli tavapärane, aga vajalik, sest meie seas oli palju neid naisi, kes esmakordselt pidasid maarjapäeva, nende jaoks oli ju kõik uus.

Hommikune päikesetervitamine, silmapesu ning mängimine olid lõrtsi ja tuule käes muidugi pisut ebameeldivad, aga koos tegemine ja mingisugune ühtsuse tunnetamine, naise väärtustamine tekitasid ka külmas ja koledas ilmas hea olemise tunde. Söömise ja istumise ruum mulle isiklikult ei meeldinud, see ei läinud kuidagi meie ürituse ideega ja sellise vana pärimusega kokku, aga tuleb osata uuemas kontekstis kohaneda ja seda me tegelikult suutsime. Istumispaigutus ei aidanud väga hästi kokku sulanduda ja kõik ei läinud võibolla oma jutus piisavalt lahti. Muidu mulle meeldis, et kõik sujus loomulikult, ilma eriliste pingeteta. Tegelikult me omavahel peo läbiviimisel ülesandeid väga ära ei piiritlenudki, aga kõik tuli loomulikult, sest meil on ju naiseks olemise kohta kõigil midagi öelda. Seetõttu viisid selle päeva läbi suuresti kõik naised, meie perenaistena andsime ainult ideesid, kust kinni haakuda. Naistel oli nii palju rääkida ja muljetada, et mõned plaanitud asjad meil programmi ära ei mahtunudki, tahtsime veel rääkida naiseks saamisest ja emaks olemisest põhjalikumalt ning mängida ka mängu, aga aeg lendas nii kiiresti ja tundus, et naised olid juba rahul ning, mis minu puhul põhiline, mida tihti ei juhtu, ka minul endal oli süda rahul, sest päev õnnestus.

Maarjapäev Viljandis, 2004

Moonika

25.märts on paastumaarjapäev, kõikide naiste püha. Paastumaarjapäeva võib kutsuda ka kapsamaarjapäevaks, nagu seda tehti eelkõige Kagu-Eestis ja seoses kapsastega seotud toimingutega.

Igatahes oli selle püha tähistamine minu jaoks uudne, kuid väga huvitav kogemus. Kindlasti ei jää see esimene kord aga viimaseks. Praeguses kiires maailmas on minu arvates see selline varajane hommikutund kohe eriti vajalik, samas oli see vajalik ka vanasti ning võib-olla ei olegi selles suhtes nii suur vahe praeguste ja kõikide varem elanud naiste vahel, kes seda päeva tähistasid. Ja tegelikult on ju oluline terve päev, mitte ainult hommik. Kuigi just minu jaoks oli kõige erilisem aeg see varane hommik, sest enamasti ärkan ma hommikul hiljem ja see aeg jääb lihtsalt nägemata. Kuid nagu juba mainisin, on hommikune päikesetõusu aeg väga eriline aeg ning vahel lihtsalt tuleb see aeg enda jaoks võtta.

Sellel aastal juhtus olema selline ilm, mis ei lasknud meil päikese tõus vaadata, aga mõelda ja seda ette kujutada sai seda igaüks ise. Ilm oli suhteliselt külm ja tuuline ning veidi raske oli keskenduda iseendale, sest energiat pidi hoidma ka enda soojendamise jaoks. Samas eriti hubane ja mõnus oli koosviibimine koolimajas, kus räägiti maarjapäeva kommetest, tavadest, uskumustest. Eriti positiivne oli see, et vestlusesse haarati kõik osalejad, polnud nõ esinejaid ja publikut, kõik, ka külalised, olid osa ühisest suurest juturingist. Vana kombe kohaselt jõime punast jooki, et palged punased püsiksid. Samuti kandsime valgeid rätikuid ning abielunaised ka valgeid põllesid, nagu see vanasti kombeks oli. Kuigi olen kuulnud ka, et mõnes paigas oli kombeks kanda musti rõivaid. Veel sõime enda küpsetatud pannkooke. Kuna ma nende küpsetamiseks pidin väga varajasel hommikutunnil kasutama oma väga hea sõbranna kööki ja pliiti, pidin talle mõne sõnaga selgitama ka oma tegemiste mõtet ja üldse maarjapäeva olemust. Ka tema polnud selle päeva kohta varem eriti midagi kuulnud ja seega otsustasime ka hiljem koos veidi pannkooke küpsetada, hiljem lihtsalt maha istuda, kooke süüa ja punast mahla juua ning rääkida naiste tegemistest ning see panigi selle aastasele paastumaarjapäevale minu jaoks kena punkti.